

alterns'. En aquest sentit, que perpetuava l'acc. de 'demandar' de *quaerere*, devia ser usat ja en temps de l'Imperi, com sigui que una de les tasques de l'oficina del *quaestor* era l'administració del tresor públic i la recaptació de multes a Roma i a les províncies. Ultra *questa* es va emprar *quèstia* (variant *quistia*) amb el mateix valor. Totes dues formes amb les variants en -i- s'esmenten ben sovint en les cartes de població en llatí al costat d'altres exaccions i impostos anomenats *forcia* i *tolta*.⁸ La variant *questia* segons les dades de Du C. sembla limitar-se als escrits procedents de la Corona d'Aragó i allí fou evidentment formada pels notaris catalans de *questa*.⁹

Notem la documentació d'aquest mot: en els documents relatius a Camarasa (Noguera) publicats per CaCandi el mot apareix en tres variants: 1291 «Rex Alfonsus --- remisit generaliter *questias* et *cenas* per eum impositas» (*Miscel. Hist.* II, 141), «II milia cccc sous de *questa* que lo senyor Rey solie pendre en Camarasa --- la dita *questia* ---» (a. 1295-9, II, 172), *quistia* en doc. de 1280 (II, 110). L'any 1278 en un conveni entre el comte de Foix i el bisbe d'Urgell es va imposar als paisans d'Andorra una *quistia* amb valor de 4000 sous pagadors al bisbe i de valor sense límit per al comte (M. Chevalier, *Andorra*, p. 73): encara és vigent aquest impost que es dóna al bisbe i al govern francès en anys alterns (*Gr. Enc. Cat.*, s. v. *questia*). El rei Jaume I ens diu un cop que «E gitam *questies* per viles d'Aragó e de Cathalunya» (*Cròn.*, ed. Aguiló, p. 274.9), i R. Muntaner referint-se a la investidura de Roger de Flor com a cèsar de l'imperi bizantí observa: «cèsar és aital ofici que --- pot fer de l'imperi tot aitant com l'emperador: --- pot donar dons perpetuats, e pot metre la mà e'l tresor, e pot fer *questes*, e penjar e rossegar» (*Cròn.*, cap. 212, VI, 32.6).¹⁰

Alguns reis i senyors feudals abusant d'aquest dret causaven molta misèria entre la gent. Lull en el *Libre de Merav.* ens parla d'un hostaler que es planyia de moltes *questes* que feia el rei: «Amdosos los missatgers vengueren a lur hostel, hon atrobaren l'oste qui plorave molt fortment e menave gran dol. —Sényer hoste —dixeren los missatgers—, vós, per què plo-rats? ---. —Senyors missatgers —dix la hosta—, en esta ciutat ha tengut lo rey gran parlament, hon ha fet ajustar moltes gents ---. Les messions que el rey ha fetes són grans, e per açò ha menada i.^a *questa* fer en esta ciutat, qui serà molt gran, e costerà a mi m sols, los quals hauré a manlavar de juheus. --- Lo hoste --- dix que lo rey no havia thesaur --- e feya *questes* com feya corts --- e en axí destruïa ses gents» (*NCl.* II, 130.2ss.).¹¹ Arnau de Vilanova en el *Raonament d'Avinyó* blasma les *questies* i *aemprius* injustes que fan els prínceps (*NCl.* LIII-LIV, 180.6).

D'aquí, ser qüiti de *questa* solia ser una condició prèvia en moltes cartes de població i en altres convenis. En un escrit de 1372 de Cervera es fa menció d'un *magister* que «legirà de gramàtica e de lògica si la vila li vol dar cascun any xv lliures e fer-li franquesa de *quistia*, d'ost, de cavalcada e de obra» (*BABL* xvii, 60

11). En els *Privilegis* de la Vall d'Aneu (1408) els veïns es declaren «quíties de tot vsatge e servitut e *quèstia* e subiecció» (Saroihandy, *RFE* IV, 48). D'altra banda en el Pallars encara en 1519 hom pagava *quistia* segons aquest passatge citat per *AlcM* dels *Priv. Ordin.* de Valls Pir.: «Los lochs de Vallfarrera cascú particularment fa sa *quistia* al senyor, e tota ensemps monte setanta lliures barchinoneses».

El *DAG.* dóna una variant *questra*, usada en els segles XIV i XVIII en el sentit de 'subsidi, adjutori', i de fet JCor. reporta en una nota per a aquest diccionari que a Taüll va llegir còpia moderna d'un document, conservat a Tremp i datat 1829-1830, referent a la Vall de Boí: «regoneixen [al Comte d'Erill] que a més dels censos que fan alguns particulars, presta de *Quistra* est poble, en comú, 41 lliura y 12 quarteres de ordi o blat segalós».

Questa es deïa des d'un principi de 'l'acapte o la collecta d'almoines que es feien per a obres piadoses o per a institucions de caritat'. Els abusos devien ser a dojo també en aquesta activitat per promoure un esperit reformador com Arnau de Vilanova a censurar severament els falsos religiosos que es feien *quistors* 'acaptador d'almoines' i causaven escàndols (veg. la cita infra).¹² El mot en aquest sentit ha tingut continuació fins a temps moderns: Lacav. 1696 duu *quista* com «obra de *quistar*, lo que se aplega *quistant*»; Lab. 1840, encara inclou *questa* i *quista*, però per a remetre a *aplega* i *demanda*, o *capta* i *almoïna* com a mots més usuals.

Questejar, ant. 'imposar *questa*' [1388], derivat de *questa*, com ho era l'inf. *quistar* (ant.) de *quista*: ja en Lacav. 1696 «*Quistar* de porta en porta, fer de porta en porta la *quista*»; qualificat d'antiquat per Labèrnia 1840.

Questor 'religiós o altra persona encarregada de fer acaptes' [Arnau de Vilan.: «aquells <religiosos falsos> que són pus parlars e pus desvergonyats e pus desvergonyoses, fan *questors*; e no han cura de squivar scàndel e mal exemple» (*Conf. de Barc.*, *NCl.* LIII-LIV, 132.3)]; *quistor* en un text del S. xv i en J. Roís de Corella (*AlcM*), en Busa-Nebr. (1507), i en Lacav. 1696: «*Quistor*, lo qui *quista*: Stipis coactor, Stipis exactor»; per aquells temps devia ser ja un apellatiu despectiu com ho suggereix aquest text citat pel *DAG.* dels Sinodals de Barcelona, de 1673: «Per a llevar los abusos que fins vuy se han experimentat ab lo gran número de acaptiris, que han acudit a est nostre bisbat --- estatuhim, y manam, --- que de aquí en avant no se admetan aplegadors alguns (vulgarment *Quistors* anomenats) ---»; en un altre escrit del Monestir de Nostra Senyora de Lluch (S. xvii?) hom parla de: «tres *quistós* ab tres cavalcadures y estos, al temps de las cullitas, replegan per totes les viles --- las almoynes del forment» (*DAG.*); Belv. 1805, Lab. 1840, el duen en la forma de *quistó*, i *AlcM* esmenta la locució popular *ésser més dolent que un quistor de Montserrat*. *Quistorejar* «turpiter quaero» [1507, Busa-Nebr.; rar]. *Quistó* m. 'capta', *fer lo quistó* 'pidolar' [Lab. 1840]; Griera (*BDC* xviii, 424) dóna a Manresa *quis-*